

FILMHANDLEDNING

HUGO OCH JOSEFIN

Distribution:

Sandrew Film & Teater AB, Box 5612, 114 86 Stockholm
08 - 23 47 00

Till filmhandledningen finns en videokassett med utdrag ur filmen

Text: Folke Andersson, Ingrid Hallman, 1989

Utgiven av Filminstitutet
Box 27 126, 102 52 Stockholm, 08 - 665 11 00

Hugo och Josefin har blivit en barnfilmsklassiker, som återkommer på repertoaren med jämna mellanrum. Det är en ömsint och poetisk barnskildring, men samtidigt komplicerad och med ett stort allvar i botten, långt ifrån de gängse idylliserande barndomsskildringarna. Förhoppningsvis kan denna filmhandledning fungera som ett stöd vid samtal och funderingar kring filmen.

Detta häfte innehåller förslag till frågeställningar och en del fakta kring filmen *Hugo och Josefin*. Välj ut det som ni tycker är viktigt. Den är inte avsedd att följas punkt för punkt.

Filmhandledningen innehåller följande avsnitt:

- Filmens handling
- Hugo och Josefin
- De vuxna
- Relationen barn-vuxna
- Det religiösa temat
- En annorlunda skräckscen
- Att ta sagan till hjälp
- Fakta om filmen och regissören
- Förhållandet mellan bok-film
- Produktionsuppgifter

Till filmhandledningen finns en videokassett med utdrag ur filmen. Den innehåller avsnitt ur filmen som anknyter till de olika temata som finns i handledningen.

Filmens handling

Josefin bor med sin mamma och pappa i en prästgård på landet. I filmens öppningsscen får vi se en ensam Josefin som på allehanda sätt försöker få kontakt med sin pappa, utan resultat. Hon leker rollekar, försöker rymma och är väldigt ensam." När jag pratar vill ingen prata med mig."

En dag dyker trädgårdsmästaren Gudmarsson upp. Han är en annorlunda vuxen som Josefin både dras till och är rädd för. Genom honom träffar Josefin Hugo, en pojke i hennes egen ålder, som ska börja skolan precis som hon.

I skolan blir Josefin retad av sina klasskamrater och ingen Hugo dyker upp. Han har viktigare saker för sig; tälja på träbitar, studera spindlar, bygga skogskoja. Så småningom dyker den självständige Hugo upp och Josefin får äntligen en vän. Tillsammans utforskar de omgivningarna; Hugo rör sig lika hemvant i skogen som bland människorna i byn. Josefin förundras och hänförs; allt är nytt och spännande.

Men plötsligt är Hugo försvunnen. Josefin får veta av sina retande klasskamrater att hans far sitter i fängelse. Gudmarsson hjälper henne att återfinna sin vän och han tar med sig Hugo som flyttar in hos honom. Barnen återupptar sin kontakt och vänskapen fördjupas. När det är dags för Hugos pappa att komma ut från fängelset ger sig Gudmarsson av. Men först berättar han sagan om familjen Bombassa. De frågar aldrig vart någon ska åka, de gråter inte vid avsked utan de sjunger istället.

Relationen vuxna-barn

(videokassetten, avsnitt 2 och 3)

De vuxna kan delas in i de närvarande och de frånvarande. Vi börjar med de frånvarande, vilka vi bara lär känna indirekt:

Josefins pappa, prästen, ser vi aldrig i bild, utan får bara några gånger höra hans välklingande, högtidliga och kalla röst. Josefin söker gång på gång kontakt med honom men blir avvisad, antingen av honom själv eller genom mamman ("Stör inte pappa, han måste arbeta med sin predikan"). Hugos pappa får vi varken se eller höra, men vi förstår att han och Hugo har en varm relation. (Hugos mamma nämns inte, vi får väl anta att hon är död, som i böckerna.)

De närvarande vuxna huvudpersonerna:

Gudmarsson, trädgårdsmästaren, Hugos morbror är en central figur. Han är en slags luffare, en drömmare med en hemlig sorg. Han har bevarat barnet inom sig, inte glömt sagans kraft. Han tycks ha lättare att få kontakt med barn än med vuxna.

Josefins mamma, prästfrun, ser vi först som en lättretlig, konventionell hemmafru. Bilden nyanseras efterhand och hennes nära relation till dottern blir tydligare.

- Fundera kring Gudmarssons person. Vilken kan Gudmarssons hemliga sorg vara? Varför ger han sig iväg? Och vart? Förändras din syn på Josefins mamma under filmen? Hur visar regissören att hon har svårt att leka? Jämför förhållandet mellan Gudmarsson och mamman med det förhållande barnen har till varandra. Diskutera varför regissören har valt att inte visa Josefins pappa i bild. Vilka grepp (ljus, skuggor, klädesplagg) används för att ändå ge oss en bild av honom? Josefin blir först väldigt rädd för Gudmarsson. Hur får hon första gången riktig kontakt med honom? Vilken är "nyckeln"? Beter sig Hugo på ett annat sätt gentemot vuxna än vad Josefin gör? Hur kommer det sig? Hur visas det i filmen?

En annorlunda skräckscen

(Videokassetten, avsnitt 5)

I en scen får vi se *Hugo och Josefin* leta efter en cykel i en nedlagd gammal fabrik. De har kommit från varandra i mörkret och några luffare skrämmer Josefin. Den här scenen är nästan alldeles tyst, ingen skrämmande musik, inga knarrande dörrar. När Hugo cyklar ut i ljuset kommer den jublande musiken, som sen följer hela hans vinglande färd.

- Tycker du att den här scenen är otäck? Fundera om filmaren skulle kunnat göra den mer skrämmande? Och i så fall hur? Fundera på hur en liknande scen skulle gjorts i en TV-deckare.

-Jämför tystnaden i fabriken och den jublande musiken när Hugo cyklar. Vilken effekt får musiken?

Att ta sagan till hjälp

(Videokassetten, avsnitt 6)

Gudmarsson berättar i slutscenen sagan om familjen Bombassa.

- Återberätta sagan som du minns den! Fundera på vad Gudmarsson egentligen ville säga barnen med sagan. Gör sagan det lättare för de tre att säga adjö?

- Fundera kring slutet. Är det ett "lyckligt slut"? Vad tror du händer med Josefin och Hugo? Fantisera vidare!

Något om förhållandet bok - film:

Om det bland publiken finns några som har läst böckerna kan det uppstå en diskussion om skillnaden mellan böckerna och filmen. Skillnaderna är många och genomgripande, vi kan här bara peka på några. Hugos pappa döms i boken för misshandel, i filmen för vapenvägran. Josefins pappa är i boken en lite kantig men varm och trygg person med en fin kontakt med sin dotter. I filmen är han som vi sett en kall och "frånvarande" pappa. Kokerskan Manda är i boken en av Josefins viktigaste vuxenkontakter, en rund, enkel kvinna med stort hjärta och fötterna på jorden. I filmen finns hon inte alls med. Många farsartade episoder från böckerna har också helt strukits.

I en intressant artikel från 1970 har Maria Gripe berättat om sin skepsis mot filmatiserade böcker och om sitt samarbete med Kjell Grede inför *Hugo och Josefin*. Hon berättar där om sin barndom då hon slukade böcker och gång på gång blev besviken då hon fick se dem filmatiserade.

"Ändå reagerade jag uteslutande positivt då Kjell Grede föreslog att vi skulle göra en film om Hugo och Josefin. Därför att vi båda var helt överens om att det egentligen inte var böckerna som skulle filmas utan de två små människorna, Hugo och Josefin. Vi skulle vara helt obundna av böckerna, vad handlingsmönstret beträffade - de är ju för övrigt ganska episodiskt berättande - men däremot vara desto angelägnare om att grundstämningen (...).

När det första manuset var färdigt, det som antogs till filmning, hade vi ännu ingen aning om vilka som skulle gestalta de olika figurerna. I och med att vi fick veta det förändrades oerhört mycket. Vi visste t ex inte om Gudmarsson skulle bli Hugos morfar eller morbror. Det berodde på skådespelarens ålder. När det blev bestämt att Beppe Wolgers skulle göra rollen, blev det alltså morbror - men en mycket annorlunda morbror. Valet av en så färgstark person medförde också att Josefins pappa inte fick vara med annat än som röst. Filmen skulle tippa med två dominerande manspersoner (...).

Författaren är sällan helt medveten om sitt arbetes räckvidd, många väsentligheter sägs helt intuitivt. Författaren belyser historien från sitt håll, regissören från sitt, nya associationsräckor uppstår. Regissören kan, om han är en självständig diktare, plocka fram och vidareutveckla de inneboende möjligheterna. Och är man bara överens om helheten, om målet, så är det en tillgång om man nalkas det från olika håll.

I sällsynta fall kan alltså en filmatisering ge nya dimensioner. Jag tycker att så har skett i fallet Hugo och Josefin."

(Ur artikeln *Barnbok och film* publicerad i tidskriften *Barn och kultur*, 1970:1, samt i boken *Utblick över barn- och ungdomslitteratur*. Red.: Lars Furuland och Mary Ørvig. Stockholm 1986)

Om ni redan har läst böckerna kan ni fundera på dessa frågeställningar:

- Är det OK att ändra så mycket i berättelsen, när böcker blir film?
- Brukar du bli glad eller besviken av att se din favoritbok filmad?

Produktionsuppgifter

Regi	Kjell Grede
Manus	Maria Gripe, Kjell Grede, efter Maria Gripes böcker; Josefin, Hugo och Josefin, Hugo
Producent	Göran Lindgren
Foto	Lars Björne
Musik	Torbjörn Lundquist
Längd	78 minuter
Distributör	Sandrews

Rollista:

Fredrik Becklén	Hugo
Marie Öhman	Josefin
Beppe Wolgers	Gudmarsson
Inga Landgré	Josefins mamma
Helena Brodin	Lärarinnan